Adressa 27.10.26

Elektronisk versjon

Åpen

– Det er fryktelig dumt at det forsvinner så mange blodprøver med fly til Oslo

Sykehuslaboratoriene har ledig kapasitet, men hver dag sendes hundrevis av blodprøver til et privat laboratorium i Oslo.

Av: HILDE SKJESOL og MARTIN STRØM (FOTO)

Publisert: 27. oktober 2026 kl. 18:55 Oppdatert: 27. oktober 2026 kl. 20:40

Kort oppsummert

- Hundrevis av blodprøver sendes daglig til et privat laboratorium i Oslo istedenfor sykehuslaboratorier som har ledig kapasitet.
- Sykehusene i Midt-Norge tapte i fjor 100 millioner kroner i Helfo-refusjoner på grunn av bruk av private laboratorier.
- Laboratoriet ved St. Olavs hospital forsøke nå å få flere fastleger til å velge sykehuslaboratoriene.

Oppsummeringen er laget av KI-verktøyet ChatGPT og kvalitetssikret av Adresseavisens redaksjon.
Les mer om hvordan vi forholder oss til kunstig intelligens.

Vis mindre

Det er en dårlig løsning for pasientene, lokalberedskapen, miljøet og sykehusøkonomien, mener Andreas Austgulen Westin, overlege ved St. Olavs hospital.

Han peker på refusjonsstatistikk som viser at sykehusene i Midt-Norge gikk glipp av 100 millioner kroner i Helfo-refusjoner ⓘ i 2025 fordi fastleger brukte private laboratorier.

St. Olavs hospital kan ha gått glipp av årlige refusjoner på rundt 54 millioner kroner.

– Økt aktivitet ville også medført økte driftsutgifter. Likevel er det ikke tvil om at dette er en potensiell inntekt som går tapt, sier Westin.

Solveig Irene Winther, klinikksjef laboratoriemedisinsk klinikk

– Selv om dette ikke er vårt hovedfokus, så er det uheldig at de pengene går ut av regionen. Vi mener at prøvene aller helst bør sendes til oss, sier Solveig Irene Winther, klinikksjef ved Laboratoriemedisinsk klinikk ved St .Olavs hospital.

FAKTA

Taper inntekter

LUKK ↑

Når et laboratorium analyserer en prøve, kan det kreve refusjon ⓘ fra Helfo ut fra et takstsystem. Refusjonskravet utgjør rundt 40 prosent av utgiftene til laboratorieanalyser.

Sykehuslaboratoriene i Midt-Norge går glipp av Helfo-refusjoner på nærmere 100 millioner kroner årlig som følge av at analyser blir sendt til private laboratorier.

Sykehuslaboratoriene ville også hatt høyere utgifter med flere analyser, men tilleggskostnadene er gjerne lave når laboratoriet har utstyr og bemanning på plass.

Rundt halvparten av legekontorene i gamle Sør-Trøndelag bruker kun sykehuslaboratoriet, mens halvparten bruker privat laboratorium.

Ved St. Olav jobber de nå for å få flere fastleger til å velge sykehuslaboratoriet.

Kilde: St. Olavs hospital

Fastlegens valg

Tar du blodprøve eller leverer urinprøve hos fastlegen, må prøven analyseres ved et laboratorium.

I dag skjer det enten ved det private Fürst medisinske laboratorium i Oslo eller Laboratoriesenteret ved St. Olavs hospital.

– Vi har utstyret, vi har folkene og vi har kapasitet, sier Winther.

Fastlegene avgjør om de vil bruke privat laboratorium eller sykehuslaboratoriet.

– Dette er også et valg om hvordan vi best bruker våre offentlige helsekroner, påpeker Westin.

Andreas Austgulen Westin er overlege ved Laboratoriemedisinsk klinikk ved St. Olav.

Åpen

De siste årene har St. Olav-laboratoriet jobbet iherdig for å få flere fastleger i Midt-Norge til å bruke dem.

– Det går riktig vei. Flere og flere fastleger velge å bruke oss igjen, og mange legekontorer har helt sluttet å bruke private laboratorier, sier Westin.

En silo i Oslo

Noe av årsaken ligger tilbake i tid: I 2006 droppet mange fastleger sykehuslaboratoriet fordi St. Olav tok betalt for prøvetakingsutstyr.

Fem år senere ble gebyret fjernet.

I dag anslår Westin at rundt halvparten av legekontorene i gamle Sør-Trøndelag bruker kun sykehuslaboratoriet, mens halvparten bruker privat lab i større eller mindre grad.

Det betyr at det hver dag sendes hundrevis av prøver med fly til Oslo.

Det mest problematiske er at det rammer pasientsikkerheten, mener Westin.

Her analyseres prøver både fra pasienter på fastlegekontor og sykehus. FOTO: MARTIN STRØM

Når blodprøven er analysert ved St. Olav, ligger prøvesvarene tilgjengelig i sykehusets journalsystem. Når sykehuslegen skal finne prøvesvar fra et privat laboratorium, må hun logge seg på en ekstern løsning.

– Dette er tungvint. Ofte ender legene opp med å bestille nye prøver, sier Westin.

– Det er helt tullete at vi putter prøvesvar i en silo i Oslo slik at de blir vanskelig tilgjengelig for legene på sykehuset, sier han.

Som å bytte nettbank

Hver dag kjører budbiler ut for å hente prøver fra fastlegekontorene.

St. Olav har sine budbiler, Fürst har sine egne.

Flere ganger om dagen kommer det bud inn med bager fulle av prøver fra fastleger både i distriktet og i Midtbyen. Men fagansvarlig for blodprøver, Chatrine Åsbø-Berge, tar gjerne imot flere.

At hundrevis av prøver daglig transporteres til Oslo, er dårlig for miljøet, mener Westin.

Og det handler om beredskap.

– Hvis noe skulle skje, så er det lurt at vi har kapasitet og kompetanse lokalt til å håndtere dette. Vi kan ikke basere oss på å fly prøver til et stort laboratorium i Oslo. Det blir ekstremt sårbart.

Samtidig forstår han at ikke alle fastlegene i en travel hverdag har tatt seg tid til å bytte laboratorium.

Rundt halvparten av fastlegekontorene bruker sykehuslaboratoriet til å analysere prøver.

– Vi har en god dialog med fastlegene. Men dette er kanskje litt som å bytte nettbank. Hvis du ikke ser at det gir noen umiddelbare store fordeler, så vil det være en høy terskel for å bytte, sier Westin.

FAKTA

1500 rekvisisjoner daglig

LUKK ↑

Laboratoriet ved St. Olavs hospital mottar hver måned rundt 35 000 rekvisisjoner fra fastleger. Det innebærer rundt 1500 rekvisisjoner daglig.

I 2025 gjorde laboratoriet nærmere 5 millioner analyser for fastleger. Det er en økning på 25 prosent på to år.

Økningen skyldes i hovedsak at fastleger har gått fra privatlaboratorier til sykehuslaboratoriet.

Laboratoriet ved St. Olav analyserer også alle prøver som blir tatt av pasienter på sykehuset.

– Veldig uheldig

– Det er fryktelig dumt at det forsvinner så mange blodprøver med fly til Oslo. Dette er veldig uheldig når vi vet at vi har kapasitet til å håndtere det her, sier Svein-Rune Johannessen, leder i regionalt brukerutvalg i Helse Midt-Norge.

De tok opp problemstillingen i siste styremøte i Helse Midt-Norge.

– Bruk kapasiteten som er tilgjengelig i Midt-Norge, er Svein-Rune Johannessen bønn til fastlegene.
FOTO: MORTEN ANTONSEN

– St. Olav tapte over 50 millioner i inntekter i fjor. Den summen kunne bidratt til en ekstra operasjonsrobot ved sykehuset, påpeker han.

– Det er et høyt beløp. Dette ville vært gode penger for sykehusene, medgir Per Axel Koch, styreleder i Helse Midt-Norge.

Nå har styret bedt administrasjonen om å se på dette.

Per Axel Koch t.v. er styreleder i Helse Midt-Norge. Jan Frich er administrerende direktør. FOTO: MORTEN ANTONSEN

– Vi må finne ut hva som er årsaken til at fastleger kjøper laboratorietjenester privat, og hva vi kan gjøre for at flere vil velge sykehuslaboratoriet, sier Koch.

Fastleger er vanedyr

Torstein Sakshaug, fastlege og hovedtillitsvalgt i Allmennlegeutvalget i Trondheim, sier at mange fastleger gikk over til Fürst da det ble innført betaling for prøveglass og annet utstyr.

Dette er for lengst fjernet, men fastlegene er vanedyr.

Torstein Sakshaug, fastlege og tillitsvalgt i Allmennlegeforeningen. FOTO: MORTEN ANTONSEN

– Når du først har blitt vant til en løsning, så blir det litt krevende å skifte over til en annen løsning, sier Sakshaug.

Han påpeker at Fürst har levert en veldig god tjeneste til fastlegene.

– St. Olav må gjøre en jobb for å vise at de har et godt system på dette. Ved vårt kontor bruker vi både St. Olav og Fürst. Jeg ser at det er enormt store fordeler med å bruke St. Olav. Der får du opp en historikk slik at du kan se alle prøvene som er tatt, sier Sakshaug.

Fordel med flere

André Bregård, administrerende direktør i Fürst, sier at Midt-Norge er en viktig region for Fürst.

– Vi henter prøver hos et betydelig antall legekontor i regionen hver dag og har bygget opp logistikk som gjør at prøvene kommer raskt frem og svarene raskt tilbake til fastlegene. Mange legekontor har brukt oss i en årrekke og er fornøyde med kvaliteten og servicetilbudet de får fra Fürst, skriver han i en mail.

Han mener beslutninger om hvor analyser skal utføres, bør bygge på kvalitet, kostnader, kapasitet og personellbruk, ikke på et mål om å overføre aktivitet fra private til offentlige laboratorier.

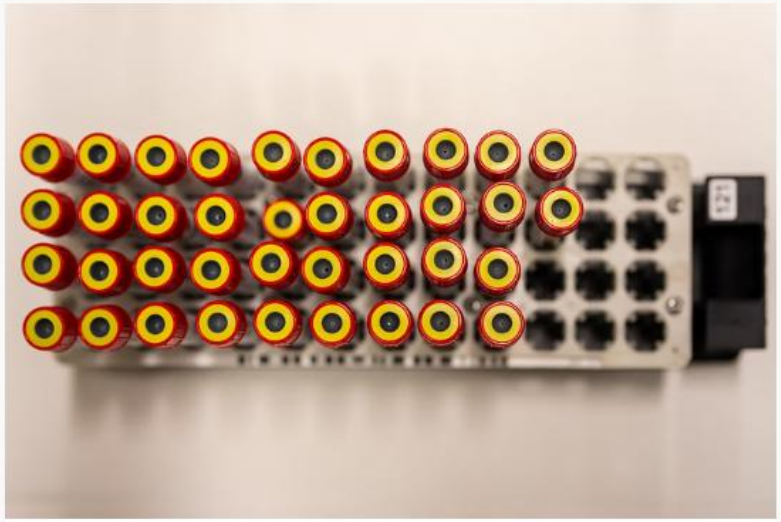

Hver dag gjennomføres det flere tusen blodprøveanalyser ved St. Olavs hospital.

– I en helsetjeneste med knapphet på personell og ressurser bør målet være å bruke den samlede kapasiteten mest mulig effektivt. For helsetjenesten er det samtidig en fordel at det finnes mer enn ett laboratoriemiljø, det gir en mer robust tjeneste, skriver Bregård.

Styreleder i Helse Midt, Per Axel Koch, er også styreleder i Adresseavisen og konsernsjef i Polaris Media. Han har ingen innflytelse på journalistikken til Adresseavisen. Alle redaksjonelle vurderinger og beslutninger tas av sjefredaktøren i tråd med Redaktørplakaten og medieansvarsloven.

Åpen

Adressa 28.10.26

Papirversjon

Åpen

– Det er fryktelig dumt at det forsvinner så mange blodprøver med fly til Oslo

Helse: Sykehuslaboratoriene har ledig kapasitet, men hver dag sendes hundrevis av blodprøver til et privat laboratorium i Oslo.

Hilde Skjesol
hilde.skjesol@adresseavisen.no

Martin Strøm
Tekst og foto
martin.tjernshaugen.strom@adresseavisen.no

Solveig Irene Winther, klinikksjef laboratoriemedisinsk klinikk. Foto: Martin Strøm

Andreas Austgulen Westin er overlege ved Laboratoriemedisinsk klinikk ved St. Olav. Foto: Martin Strøm

Det er en dårlig løsning for pasientene, lokalberedskapen, miljøet og sykehusøkonomien, mener Andreas Austgulen Westin, overlege ved St. Olavs hospital.

Han peker på refusjonsstatistikk som viser at sykehusene i Midt-Norge gikk glipp av 100 millioner kroner i Helfo-refusjoner i 2025 fordi fastleger brukte private laboratorier.

St. Olavs hospital kan ha gått glipp av årlige refusjoner på rundt 54 millioner kroner.

– Økt aktivitet ville også medført økte driftsutgifter. Likevel er det ikke tvil om at dette er en potensiell inntekt som går tapt, sier Westin.

– Selv om dette ikke er vårt hovedfokus, så er det uheldig at de pengene går ut av regionen. Vi mener at prøvene aller helst bør sendes til oss, sier Solveig Irene Winther, klinikksjef ved Laboratoriemedisinsk klinikk ved St. Olavs hospital.

Fastlegens valg

Tar du blodprøve eller leverer urinprøve hos fastlegen, må prøven analyseres ved et laboratorium.

I dag skjer det enten ved det private Fürst medisinske laboratorium i Oslo eller Laboratoriesenteret ved St. Olavs hospital.

– Vi har utstyret, vi har folkene og vi har kapasitet, sier Winther.

Fastlegene avgjør om de vil bruke privat laboratorium eller sykehuslaboratoriet.

– Dette er også et valg om hvordan vi best bruker våre offentlige helsekroner, påpeker Westin.

De siste årene har St. Olav-laboratoriet jobbet iherdig for å få flere fastleger i Midt-Norge til å bruke dem.

– Det går riktig vei. Flere og flere fastleger velge å bruke oss igjen, og mange legekontorer har helt sluttet å bruke private laboratorier, sier Westin.

En silo i Oslo

Noe av årsaken ligger tilbake i tid: I 2006 droppet mange fastleger sykehuslaboratoriet fordi St. Olav tok betalt for prøvetakingsutstyr.

Fem år senere ble gebyret fjernet.

I dag anslår Westin at rundt halvparten av legekontorene i gamle Sør-Trøndelag bruker kun sykehuslaboratoriet, mens halvparten bruker privat lab i større eller mindre grad.

Det betyr at det hver dag sendes hundrevis av prøver med fly til Oslo.

Det mest problematiske er at det rammer pasientsikkerheten, mener Westin.

> **Det er helt tullete at vi putter prøvesvar i en silo i Oslo slik at de blir vanskelig tilgjengelig for legene på sykehuset.**
>
> *Andreas Austgulen Westin, overlege ved St. Olav*

Når blodprøven er analysert ved St. Olav, ligger prøvesvarene tilgjengelig i sykehusets journalsystem. Når sykehuslegen skal finne prøvesvar fra et privat laboratorium, må hun logge seg på en ekstern løsning.

– Dette er tungvint. Ofte ender legene opp med å bestille nye prøver, sier Westin.

– Det er helt tullete at vi putter prøvesvar i en silo i Oslo slik at de blir vanskelig tilgjengelig for legene på sykehuset, sier han.

Som å bytte nettbank

Hver dag kjører budbiler ut for å hente prøver fra fastlegekontorene.

St. Olav har sine budbiler, Fürst har sine egne.

At hundrevis av prøver daglig transporteres til Oslo, er dårlig for miljøet, mener Westin.

Og det handler om beredskap.

– Hvis noe skulle skje, så er det lurt at vi har kapasitet og kompetanse lokalt til å håndtere dette. Vi kan ikke basere oss på å fly prøver til et stort laboratorium i Oslo. Det blir ekstremt sårbart.

Samtidig forstår han at ikke alle fastlegene i en travel hverdag har tatt seg tid til å bytte laboratorium.

– Vi har en god dialog med fastlegene. Men dette er kanskje litt som å bytte nettbank. Hvis du ikke ser at det gir noen umiddelbare store fordeler, så vil det være en høy terskel for å bytte, sier Westin.

Flere ganger om dagen kommer det bud inn med bager fulle av prøver fra fastleger både i distriktet og i Midtbyen. Men fagansvarlig for blodprøver, Chatrine Åsbø-Berge, tar gjerne imot flere. Foto: Martin Strøm

– Bruk kapasiteten som er tilgjengelig i Midt-Norge, er Svein-Rune Johannessen bønn til fastlegene. Foto: Morten Antonsen

– Veldig uheldig

– Det er fryktelig dumt at det forsvinner så mange blodprøver med fly til Oslo. Dette er veldig uheldig når vi vet at vi har kapasitet til å håndtere det her, sier Svein-Rune Johannessen, leder i regionalt brukerutvalg i Helse Midt-Norge.

De tok opp problemstillingen i siste styremøte i Helse Midt-Norge.

– St. Olav tapte over 50 millioner i inntekter i fjor. Den summen kunne bidratt til en ekstra operasjonsrobot ved sykehuset, påpeker han.

– Det er et høyt beløp. Dette ville vært gode penger for sykehusene, medgir Per Axel Koch, styreleder i Helse Midt-Norge.

Nå har styret bedt administrasjonen om å se på dette.

– Vi må finne ut hva som er årsaken til at fastleger kjøper laboratorietjenester privat, og hva vi kan gjøre for at flere vil velge sykehuslaboratoriet, sier Koch.

Fastleger er vanedyr

Torstein Sakshaug, fastlege og hovedtillitsvalgt i Allmennlegeutvalget i Trondheim, sier at mange fastleger gikk over til Fürst da det ble innført betaling for prøveglass og annet utstyr.

Dette er for lengst fjernet, men fastlegene er vanedyr.

– Når du først har blitt vant til en løsning, så blir det litt krevende å skifte over til en annen løsning, sier Sakshaug.

Han påpeker at Fürst har levert en veldig god tjeneste til fastlegene.

– St. Olav må gjøre en jobb for å vise at de har et godt system på dette. Ved vårt kontor bruker vi både St. Olav og Fürst. Jeg ser at det er enormt store fordeler med å bruke St. Olav. Der får du opp en historikk slik at du kan se alle prøvene som er tatt, sier Sakshaug.

Fordel med flere

André Bregård, administrerende direktør i Fürst, sier at Midt-Norge er en viktig region for Fürst.

– Vi henter prøver hos et betydelig antall legekontor i regionen hver dag og har bygget opp logistikk som gjør at prøvene kommer raskt frem og svarene raskt tilbake til fastlegene. Mange legekontor har brukt oss i en årrekke og er fornøyde med kvaliteten og servicetilbudet de får fra Fürst, skriver han i en mail.

Han mener beslutninger om hvor analyser skal utføres, bør bygge på kvalitet, kostnader, kapasitet og personellbruk, ikke på et mål om å overføre aktivitet fra private til offentlige laboratorier.

– I en helsetjeneste med knapphet på personell og ressurser bør målet være å bruke den samlede kapasiteten mest mulig effektivt. For helsetjenesten er det samtidig en fordel at det finnes mer enn ett laboratoriemiljø, det gir en mer robust tjeneste, skriver Bregård.

Styreleder i Helse Midt, Per Axel Koch, er også styreleder i Adresseavisen og konsernsjef i Polaris Media. Han har ingen innflytelse på journalistikken til Adresseavisen. Alle redaksjonelle vurderinger og beslutninger tas av sjefredaktøren i tråd med Redaktørplakaten og medieansvarsloven.

Her analyseres prøver både fra pasienter på fastlegekontor og sykehus. Foto: Martin Strøm

Per Axel Koch t.v. er styreleder i Helse Midt-Norge. Jan Frich er administrerende direktør. Foto: Morten Antonsen

Torstein Sakshaug, fastlege og tillitsvalgt i Allmennlegeforeningen. Foto: Morten Antonsen

Fakta
Taper inntekter

När et laboratorium analyserer en prøve, kan det kreve refusjon fra Helfo ut fra et takstsystem. Refusjonskravet utgjør rundt 40 prosent av utgiftene til laboratorieanalyser.

Sykehuslaboratoriene i Midt-Norge går glipp av Helfo-refusjoner på nærmere 100 millioner kroner årlig som følge av at analyser blir sendt til private laboratorier.

Sykehuslaboratoriene ville også hatt høyere utgifter med flere analyser, men tilleggskostnadene er gjerne lave når laboratoriet har utstyr og bemanning på plass.

Rundt halvparten av legekontorene i gamle Sør-Trøndelag bruker kun sykehuslaboratoriet, mens halvparten bruker privat laboratorium.

Ved St. Olav jobber de nå for å få flere fastleger til å velge sykehuslaboratoriet.

Kilde: St. Olavs hospital

Fakta
1500 rekvisisjoner daglig

Laboratoriet ved St. Olavs hospital mottar hver måned rundt 35 000 rekvisisjoner fra fastleger. Det innebærer rundt 1500 rekvisisjoner daglig.

I 2025 gjorde laboratoriet nærmere 5 millioner analyser for fastleger. Det er en økning på 25 prosent på to år.

Økningen skyldes i hovedsak at fastleger har gått fra privatlaboratorier til sykehuslaboratoriet.

Laboratoriet ved St. Olav analyserer også alle prøver som blir tatt av pasienter på sykehuset.

> **Vi har utstyret, vi har folkene og vi har kapasitet.**
>
> *Solvig Irene Winther, St. Olavs hospital*

Åpen